

DUS-II.070.38.2024.MBu
Warszawa, /elektroniczny znacznik czasu/

Pan
Stanisław Trociuk
Zastępca Rzecznika Praw Obywatelskich

Szanowny Panie Rzeczniku,

w odpowiedzi na Pana wystąpienie znak: III.7067.1.2024.JA, dotyczące przepisów określających kryteria uzyskania przez ojca prawa do rodzicielskiego świadczenia uzupełniającego, proszę o przyjęcie poniższych wyjaśnień:

Rodzicielskie świadczenie uzupełniające przewidziane w ustawie z dnia 31 stycznia 2019 roku o rodzicielskim świadczeniu uzupełniającym (Dz. U. z 2022 r. poz. 1051) służy zagwarantowaniu prawa do zabezpieczenia społecznego ze względu na osiągnięcie powszechnego wieku emerytalnego osobom, które nie nabyły prawa do minimalnej emerytury lub minimalnej renty i nie posiadają dochodu zapewniającego niezbędne środki utrzymania, a stan ten powstał – w założeniu – wskutek ograniczenia aktywności zawodowej i innej aktywności ekonomicznej w związku z wychowaniem co najmniej czworga dzieci. Wskazać należy, że świadczenie to przysługuje w pierwszej kolejności matkom, które urodziły i wychowały co najmniej czworo dzieci, a ojcom jedynie wówczas, gdy matka zmarła, porzuciła dzieci lub w sposób długotrwały zaprzestała wychowywania dzieci. Świadczenie to jest przy tym przyznawane w ramach uznania administracyjnego.

Właściwością prawa zabezpieczenia społecznego jest schematyzm. Przejawia się on w posługiwaniu się przez normy tej dziedziny prawa typowym, schematycznym obrazem sytuacji społeczno-ekonomicznej i potrzeb jednostki, które przekładają się na przesłanki nabycia lub przyznania uprawnień do świadczeń. W rezultacie prawo zabezpieczenia społecznego w ograniczonym stopniu uwzględnia indywidualne, nietypowe sytuacje, w których znajduje się jednostka. Przejawem takiego schematyzmu jest konstrukcja rodzicielskiego świadczenia uzupełniającego. Przesłanki przyznania tego świadczenia odzwierciedlają typowy, powszechny podział ról społecznych związanych z obowiązkami rodzicielskim, który obowiązywał w przeszłości, a także jego konsekwencje w sferze istotnej ubezpieczeniowo aktywności społeczno-ekonomicznej jednostki. Z tych powodów ustawodawca posłużył się domniemaniem, z którego wynika, że z jednej strony matki wykonywały większość obowiązków związanych z pełnieniem roli rodzica, a z drugiej, że to w odniesieniu do nich podejmowanie ról rodzicielskich wiązało się z nienabyciem prawa do co najmniej minimalnej emerytury lub minimalnej renty. Przyjęta konstrukcja stanowi więc przejaw uprzywilejowania wyrównawczego kobiet, które jak podkreśla się w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego pozostaje uzasadnione na gruncie obowiązującej ustawy zasadniczej.

Wskazać jednak należy, że granicą w stosowaniu schematyzmu w prawie zabezpieczenia społecznego musi być jego zakotwiczenie w realiach społeczno-ekonomicznych i kulturowych oraz wartościach konstytucyjnych. W tym kontekście nie można nie dostrzec, że z jednej strony w polskim społeczeństwie zachodzą od lat przemiany społeczno-

kulturowe, których rezultatem jest większe zaangażowanie ojców w proces wychowania dzieci, a z drugiej strony – że przedmiotem ochrony konstytucyjnej jest nie tylko macierzyństwo, ale i rodzicielstwo (art. 18 Konstytucji RP), zaś podział ról związanych z wychowaniem dzieci mieści się w sferze konstytucyjnej autonomii rodziny (art. 48 Konstytucji RP). W ocenie Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej okoliczności te powinny być brane pod uwagę przy kształtowaniu przesłanek nabycia lub przyznania uprawnień do świadczeń z zabezpieczenia społecznego, które odwołują się do pełnienia ról rodzicielskich.

Z tych powodów Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej uważa za zasadne podjęcie dyskusji, poprzedzonej stosownymi analizami prawnymi i finansowymi, w zakresie ukształtowania przesłanek przyznania rodzicielskiego świadczenia uzupełniającego dla ojców.

Z wyrazami szacunku

z up. Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej
dr hab. Sebastian Gajewski, prof. uczelni
Podsekretarz Stanu
/-kwalifikowany podpis elektroniczny-/